РАДЯНСЬКА ОСВІТА

ГРОМАДСЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ МІСЯЧНИК

ОРГАН НКО УСРР

ЗА РЕДАКЦІЄЮ М. О. СКРИПНИКА

ДЕВ'ЯТИЙ РІК ВИДАННЯ

Адреса редакції: Харків, вулиця Вільної Академії, 5

№ 7 | ЛИПЕНЬ 1931 РОКУ | № 7

СКРИПНИК М.

РОЗМОВА З ЗЕМЛЯКАМИ[1])

Років 40 жив я у Барвінковому й навіть учився у вашій Барвінківській школі. Це була 2 - клясна, так звана міністерська школа. Потім я бував у Барвінковому лише наїздом і останній раз був у Барвінковім років 35 тому.

Але мене зв'язують з Барвінковим не лише спогади дитячих років, але й те, що я вперше вів революційну роботу в тому краю. Між іншим був у мене гурток і в Барвінковому з робітників і селян; це були робітники з млинарні й заводів ливарного та механічного, крім того, в складі гуртка була селянська біднота. Це були мої перші революційні гуртки. І тому й тепер, коли я зустрічаюсь з барвінківцями, то згадую ніби про свій рідний край, хоча сам я не з Барвінкового, а з села Чепіля, тодішнього Ізюмського повіту. Але, як я казав, дитячі роки певний час проживав у Барвінковім і тому згадую Барвінково, як своє село й як перше місце, де я провадив роботу на революційному терені.

Тому я надзвичайно радий, що Барвінківський район іде на одному з чільних місць і в справі колективізації, і в справах політичних кампаній, і на тому культурному терені, де зараз робітнича кляса й комуністична партія поставила мене працювати. Вельми радий почути, що у вас зараз район осідає одне з перших місць на Україні в справі виконання основних важливих завдань культурної роботи, що стоять перед нашою країною. Зокрема радісно мені почути те, що у вашому районі це виконання культурних завдань іде разом з виконанням господарчих, політичних завдань — колективізації, хлібозаготівлі, засівної кампанії тощо. І зокрема радісно те, що всю цю роботу проведено з широкою участю, з розгорненням робітничої й селянської ініціятиви й самодіяльности.

Нові робітники стають до життя, починають працювати ліквідаторами неписьменности й інструкторами ліквідації неписьменности, книгоношами, бриґадирами й т. ін. На широкій самодіяльності, на розв'язанні завдань силами робітників і селян, лише на тому й базується вся радянська влада. Радянська влада це є влада робітників і селян, що, скинувши капіталістів, скинувши владу буржуазії, самі будують своє життя, своє майбутнє. Ми зараз стоїмо на третьому році соціялістичної п'ятирічки, перебудовуємо своє життя, будуємо його на новий лад, на соціялістичний лад. Доводиться працювати багацько, напружено, йти вперед напруженими кроками, напруженими темпами, й завдання в нас напружені. Пригадайте малі свої роки, як приходилося жити робітникові, селянинові, наймитові до Жовтневої революції й як живеться зараз.

---

[1]) Промова на прийомі делеґації колгоспників Барвінківського району від 27/V 1931 р.

Ми всі, пролетарська кляса й селянство — біднота й середняки, ми всі за радянську владу — і так, як ми колись жили, наші діти не будуть жити. Їм треба світу, треба знання, треба вільного розвитку, треба, щоб вони завдяки нашим суцільним і суспільним соціялістично - перебудовчим зусиллям жили в ліпших умовах, мали забезпечену перспективу розвитку. А для того, щоб провадити цю велику роботу, щоб в колгоспах, на заводах, на фабриках робітництво й селянство могло здійснювати нашу справу, напрявляти її далі, посувати її вперед, для того потрібні знання, треба завоювати ті знання, що раніше мали лише синки буржуазії, поміщицтво, чиновники, купці, попи тощо. Треба, щоб широкі трудящі маси селянства та робітництва опанували знання, придбали собі ці знання, щоб діти їх мали ці знання. Перший крок до цього — ліквідація неписьменности, що є база дальшого збагачення знаннями. «Учітеся, брати мої»,— казав великий Шевченко, й це ми зараз здійснюємо.

У нас ліквідація неписьменности майже закінчена, охоплена людність до 45 - ти років. І треба подбати, як правильно сказав один з товаришів, щоб до 14 - го року Жовтневої революції мати суцільну ліквідацію неписьменности, мати суцільну письменність. Коли поставити таке завдання, я певен того, що ваш район виконає. Подбайте, товариші, це від вас залежить, передовсім від вас. Там на місці працюйте напруженими зусиллями, ліквідуйте неписьменність; але цього мало,—треба допомагати робітникам і селянам перебороти свою малописьменність, щоб більше й ліпше уміли читати й писати. І водночас треба подбати про те, щоб, ліквідуючи неписьменність, не лише навчитися читати й писати, а щоб ті, що ліквідували неписьменність, й далі могли читати корисні книжки, корисні брошури, могли набувати собі знання.

Тепер треба робітникові й робітниці, селянинові й селянці мати знання, знати, що таке трактор, як працює трактор. Треба новому рбітникові й селянинові вміти працювати на тракторі, на комбайні, треба, щоб робітники й селяни підвищували свої знання, зокрема і знання технічні. Не може бути тепер такого стану, щоб як стала людина на якусь роботу, так до самого кінця віку лише цю роботу й знала, треба, щоб людина могла перейти до складнішої роботи, щоб підвищувала свої знання. От, припустім, товаришка—сьогодні санітарка, але коли вона повчиться, ліквідує неписьменність, піде потім на курси, аж дивись років через 7 буде лікарем. Цей шлях у нас незаказаний і, навпаки, лише з робітників і селян у нас виростають нові сили, нові кваліфіковані кадри. Отже, перед вами стоїть зараз завдання, ліквідувавши неписьменність, поширювати роботу, підвищувати загальний рівень знань трудящих, ліквідувати малописьменність, а водночас з ліквідацією неписьменности й малописьменности влаштовувати певні курси, лекції, щоб поширювати знання робітництва та селянства. Треба працювати таким чином, щоб ліквідатор неписьменности не тільки навчав читати й писати, але й давав дальші знання, ознайомлював з машиною, з трактором, комбайном і т. інш., щоб таким чином виростали у нас кадри. От ви, товариші, працюєте в комуні, в полі; гадаю, нічого вам не шкодить, і навіть хороше буде, коли ви навчитесь працювати на тракторі, на комбайні. Крім користи для вашої комуни й цілого трудящого загалу, нічого не буде. Отже, ліквідація неписьменности й робота над підвищенням технічного рівня праці мусять скласти базу для дальшого придбання знань все ширших і ширших. Наш керівник Сталін сказав, що техніка вирішує все, і нам треба придбати технічні знання, щоб на цій техніці побудувати далі наше нове життя, спільне життя робітничо - селянської маси, щоб спільно жити і працювати над побудовою соціялістичного ладу під керівництвом комуністичної партії. Нам треба поширити свої знання й технічі, й політичні, щоб швидшими темпами посунути вперед справу боротьби за соціялізм.

Наш стан, товариші, зараз напружений і нам треба мобілізувати всі сили, щоб виконати завдання, покладені на нас. Зрозуміло, загроза небезпеки може стати й стоїть перед нами. Ворог за кордоном не спить. Буржуазія мріє про те, щоб скинути радянську владу й посадити знову на плечі робітників і селян поміщиків та капіталістів. Наша вперта будівнича, напружена робота, підвищення

культурного рівня, виконання й перевиконання господарчих плянів, плянів колективізації, будування тракторів, нових заводів, всього того, що зміцнює наші сили й попереджує інтервенцію, все це чим далі дратує наших ворогів. Коли ми виконаємо плян п'ятирічки за 4 роки, коли ми виконаємо дальшу п'ятирічку, це опередить і зірве інтервенцію. Наше майбутнє, товариші, в наших власних руках. Здійснімо наші пляни, тим самим відіб'ємо охоту інтервентів посунутися до нас і забезпечимо надалі наше існування.

Мені дуже подобалося, що одна товаришка порушила питання про стан дитячих яслів і садків. Ми відстали трохи в цьому. Ваш район відстав у будуванні дитячих садків та яслів. Як може жінка посуватися вперед, як може вона працювати, вчитися й розвиватися, коли ввесь час вона світу не бачить, нікуди піти не може, ні за яку роботу взятися не може. Питання дитячих яслів, садків, майданчиків—це питання важливе, це забезпечує вільні силиі час робітниці, селянці, це забезпечує їй можливість використання своїх сил, вона мусить бути вільнішою від всякденних турбот, щоб прийняти участь у житті, в роботі тощо. Те, що ви маєте 4 садочки дитячих, це замало. Перед вами поставлено пляна —25, район взяв 50, а колгосп висунув 60. Це треба здійснити. Треба, щоб плян був не лише пляном, а був здійснений. Це багато дасть для забезпечення культурного рівня вашого району, це забезпечить і ваших дітей і дасть можливість працювати дружині робітника й селянина, робітниці й селянці.

З дітьми шкільного віку у вас буцімто стоїть все гаразд, хоча 100 - відсоткового охоплення нема. (З місця: Од 8 до 10 років і переростків охоплено 100%). Я вірю вам і нічого не заперечую, говорю тільки, товариші, культармійці й робітники лікнепу, візьміть та перевірте, чи не залишилось у вас дітей поза школою. Чи всі діти взяті до школи? Напевно, товариші, є такі, яких не взяли, це треба перевірити ще раз. Перевірка це наша пролетарська «доброчинність». Кажуть — сім раз одмір, один одріж, а нам треба і восьмий раз перевірити, це нам не завадить.

А ось з чим у вас, товариші, не гаразд, і не все хороше, це з політехнізацією школи; справа з політехнізацією у вас стоїть не дуже гарно. Раніше в селянській школі учень нічого не знав, крім того, що дається в книзі. Він не знав, як живуть і як працюють на світі. Більше 40 років минуло з того часу, як я вчився в Барвінківській школі; відбулася Жовтнева пролетарська революція, зрозуміло, діти зараз в іншому стані, ніж раніш, але треба більше дбати, щоб діти мали більш широкі знання, щоб знайомилися з селянською й заводською роботою, щоб таким чином дитина не була зв'язаною, щоб перед нею був простір, щоб дитина могла вибрати напрямок діяльности відповідно до своїх здібностей. Багато треба ще робити в справі політехнізації, на політехнізації нам треба робити наголос.

Щодо переходу на 7 - річку, я, зрозуміло, з боку Наркомосу обіцяю вам всіляку допомогу. Але дуже великих сподіванок не можу мати. Передовсім треба врахсвувати загальний бюджетний стан республіки. Треба, очевидячки, вам наполягати на самодіяльність. Тут товариші казали —самодіяльність, а гроші треба. Зрозуміло, це вірно, без грошей робити не можна нічого. Але й гроші справа така, що потрібна й тут самодіяльність.

Щодо вчителів, яких у вас бракує. Я певен, число 22 вчителя, що в вас не вистачає для другого концентру, можна відшукати й у вас. Треба трохи перевірити декого, може підучити за цей час, вибрати з учителів молодшого концентру та перевести до другого. Але, очевидячки, треба подбати, щоб вам допомогти надіслати вчителів з наших педтехнікумів, з наших інститутів соцвиховання — певну частину вам треба дати

Тепер щодо самих учителів. Звичайно, те, що шкідливе, вороже нам, те треба виганяти. Ворогів треба виганяти. Але не треба розмахуватися. Треба пам'ятати, що вчителі —дефіцитний крам. Учителів підготовлюють більше, ніж раніше, але потреба в них ще більша, і тому треба підходити обережно. Те, що шкідливе й вороже, виганяти, але не треба дуже розганятися, а то порозганяєте й скажете—

Наркомос давай. Треба виганяти, але обережно, треба перевіряти й треба впливати, треба виховувати вчителів, коли не вірно робить, треба вказувати. Треба по-товариському ставитися до вчителя, треба допомагати йому виправлятись, щоб він став на наш бік і працював на користь робітничо - селянській державі. Треба виганяти лише тоді, коли людина ворожа нам, а коли робить лише помилки, треба виправляти, робити зауваження, щоб правильно робив, треба допомагати. Для того ми — робітники й селяни — тримаємо в своїх руках цілу державу, щоб всіх використовувати. Недавно я читав у газеті статтю т. Орджонікідзе — голови Вищої Ради Народнього Господарства СРСР. Він пише про одну важливу машину, що її раніше виписували з-за кордону. Для того, щоб побудувати нову машину, треба вміти сконструювати її. У нас 4 інженери є, які були в контрреволюційній шкідницькій організації, яких виявили і посадили. Там вони покаялись, визнали свою помилку, тоді їх посадили на завод і під доглядом вони почали працювати. Вони працювали й збудували в нас, нашими силами таку машину, яку раніше виписували з-за кордону. Значить виправляються. Бачите — інженер - шкідник виправляється. А вчителя, коли він робить помилку, безумовно можна виправити, але треба ставитися по-товариському, треба виправляти, критикувати, коли треба ударити — ударьте, коли ворожий — виганяйте, а коли помилку зробив, треба допомогти йому й виправити. Наше господарство, наша держава — велика, треба відноситися до всіх обережно й відповідно використовувати. Так щодо вчителів треба дбати, щоб вести тут правильну лінію.

Тепер далі, треба, товариші, окремо звернути вашу увагу з лікнепом на тих робітників і селян, що йдуть на заводи. Ви мені нічого не сказали про те, як справа стоїть у вас, у вашому районі. З вашого району декілька сот людей, може тисяч працюють на Тракторобуді, — як стоїть там справа з лікнепом? Цього ви не знаєте, ви обробляєте тих, що живуть у вас, а тих, що уходять від вас, а потім приходять, ви не обробляєте. Коли ви всіх у себе навчили, а тисяча робітників, що пішли до Донбасу, повернуться назад не навчившись, то в вас знову будуть неписьменні й вийде, що плян ви виконали не повнотою. З сіл, з колгоспів, з артілей ідуть робітники на заводи. Треба, щоб ішли, але перед тим треба навчити письменности, навчити писати, читати, щоб були певні знання, щоб вони могли орієнтуватися, щоб підвищили свій загальний рівень. Робітниці й селянки, працюючи певний час на селі, можуть піти на завод; треба, щоб вони пішли з знаннями, щоб уміли не лише писати, читати, а й розбиратися в чергових завданнях, що стоять перед нами.

За ліквідацією неписьменности ближчим завданням стоїть створення ріжних курсів. Ви казали, що у вас певна кількість товаришів, що пройшли лікнеп, поступили на курси бриґадирів, трактористів, меліораторів тощо. Напевно, товариші, у вас на МТС сил не стає. Ми гадаємо, коли закінчемо ліквідацію неписьменности, організувати далі переведення ліквідації неписьменности на інші рейки, ми будемо ліквідувати технічну неписьменність. Підемо таким шляхом, щоб товариші й товаришки, навчившись читати й писати, могли придбати технічні знання, могли бути біля тракторів, комбайнів, могли переходити на іншу роботу тощо. Отже, ліквідація технічної неписьменности стоїть перед нами в дальшій роботі. Я гадаю, що барвінківський район, що був на одному з перших місць, і тут дасть такий самий приклад. У нас місяців зо два тому на колеґії Наркомосу стояли доповіді декількох районів про стан загального навчання й ліквідацію неписьменности. Ми вагалися тоді, якому районові дати перевагу — Зінов'ївському чи Барвінківському. Змагайтеся, товариші, далі за право першенства. Ми гадаємо в Наркомосі утворити переходовий червоний прапор за культурну роботу. Який з районів буде найліпший, тому й дамо. Напевно, на святкування 14 років Жовтня цей червоний прапор ми будемо передавати. Подбайте, товариші - барвінківці, щоб переходовий червоний прапор за найкращу культурну роботу був у вашому районі. Мої дитячі спогади й мої революційні спогади дають мені підставу сподіватися й бажати, щоб барвінківці були на першому місці й щоб ви таким чином були прикладом для інших районів.

Тепер щодо буксира. Ви взяли на буксир Лозівський район. Ви взяли великий район — один із перших. Цього мало. Ви візьміть слабенький район. Треба брати па буксир не міцні райони, а треба брати слабенькі, щоб йому допомогти.

Ви висунули пропозицію, щоб зробити Барвінківський район зразковою ділянкою, взяти під окремий догляд Наркомосу. Це варто поставити на колеґії й спеціяльно обговорити.

Буду радий, коли умови роботи дадуть мені можливість побувати в Барвінківському районі. Буду дуже радий, коли буду мати можливість побувати у вашому районі суцільної колективізації й суцільної письменности. Культура й праця об'єднаними силами робітників і селян — це база для дальшого розвитку нашої країни. Коли у вас в районі ви, товариші, працюєте на базі нових методів праці спільними зусиллями, методами соцзмагання й ударництва, це є прикладом для нашої республіки, для цілої трудящої маси нашої країни.

Дуже вдячний вам за те, що завітали до наркомосу. Я, як народній комісар освіти, дуже радий привітати в стінах нашого Наркомату культурних робітників одного з наших районів. Ми з вами працюємо в одній галузі культурній, і для одного завдання, для розвитку трудящих і підвищення соціялістичного будівництва. Ця робота йде на користь великому завданню соціяльного визволення трудящих. Ми велику роботу провадимо й напруженими зусиллями працюємо. Коли на кожній ділянці ми виявимо таку волю і стільки енерґії, як виявляє її пролетаріят нашої країни у здійсненні соціялістичної п'ятирічки, і спільно, колективно попрацюємо, тоді ми й собі життя забезпечимо, і наші діти виростатимуть, як нове покоління, що світлими очима буде дивитись на дальше майбутнє, й виростуть не як ми росли, а як треба вирости трудящому люду колективного соціялістичного суспільства.

ВОРОБЙОВ І.

ДО ПІДСУМКІВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДИСКУСІЇ[1])

«Філософи лише в різний спосіб пояснювали світ; справа ж полягає в тім, щоб змінити його». З цього основного марксового настановлення, висловленого в тезах про Фоєрбаха, виходить діялектичний матеріялізм. Він є бойова, глибока революційна своєю суттю теорія єдино проґресивної кляси — пролетаріяту, що переможно йде шляхом корінного перероблення, зміни світу на зовсім нових засадах. У філософії марксизму - ленінізму завжди дані в неподільній єдності теорія й практика, яка знаходить свій дальший, вищий вияв у єдності філософії й політики, що забезпечує справжню партійність у філософії. «Політична лінія марксизму — писав Ленін — нерозривно пов'язана з його філософськими основами».

Маркс, Енґельс, Ленін виходили з революційної практично - критичної діяльности, цебто з практики, надаючи їй величезного значіння, як критерію, яким визначається придатність всякої теорії. «Для практичного матеріяліста, цебто для комуніста, справа йде про те, щоб революціонізувати наявний світ, щоб практично звернутися проти речей, як він розуміє їх, і змінити їх». («Архів К. Маркса і Ф. Енґельса», кн. І, стор. 217). І дійсно, теорія марксизму - ленінізму склалася в невід'ємнім зв'язку з клясовою боротьбою світового пролетаріяту, в процесі її і на досвіді її. Вона втілюється повно і всебічно у великім всесвітньо - історичного значіння будівництві соціялізму в нашій країні, просвітлює шлях у майбутнє, живить дієві творчі сили широких пролетарських мас, надаючи їм упевности в перемозі. Марксизм - ленінізм не суха догма, а керівництво для революційної дії. В цьому його природа. Вона досить виразно й наочно виявлена всією історією революційного руху, особливо його перелім-

---

[1]) Статтю друкується за постановою УІМЛ.